

Çanakkale Valisi İlhami AKTAŞ

Çanakkale Valisi olarak, İdarecinin Sesi Dergisi'nin bu sayısında Şehitler Diyarı Çanakkale'mize yer ayırdığınız için tüm Çanakkaleliler adına size teşekkür ediyorum.

Çanakkale ilinde Haziran-2020'den bu yana görev yapıyorsunuz. Genel olarak Çanakkale ilini nasıl tanımlarsınız?

Millî mücadelemizin temellerinin atıldığı, tarihte eşine az rastlanan kahramanlık destanının canla, kan-

la ve imanla yazıldığı, bu toprakları bize vatan kılan aziz şehitlerimizin manevi istirahatgahı olan Şehitler Diyarı Çanakkale vatanımızın cennet bir köşesidir. Bu yönüyle ülkemizin Manevi Başkenti olan Çanakkale; tarihsel, sosyo-kültürel, jeopolitik, eko-politik ve coğrafi zenginlikler yönünden de hem bölgesel-ulusal hem de uluslararası düzeyde önemi haiz bir şehrimizdir.

Çanakkale'nin, söz konusu zenginlikleri incelendiğinde geleceği güçlü, kalkınma ve gelişim potansiyeli yüksek, bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası yeni bir cazibe merkezi olabilecek şehir imajı taşıdığı görülmektedir. Zira, saydığımız bütün bu özellikler ve sahip olduğu yaşam kalitesiyle Çanakkale, 2019 yılında Ekonomi Dergisi FORBES tarafından "İdeal Kentler" listesinde, yaşamak için en ideal şehir unvanını elde ederek bu imajını sergilemiştir. Elde ettiği bu unvanın yanında Çanakkale;

Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan yerel ulaşım ağlarıyla ulusal,

yenilenmiş havalimanı, son yıllarda yapılan Kepez Limanı ve mega proje olan 1915 Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu Projesi ile de uluslararası ulaşım noktasında yerini almaya hazır bir köprü şehri,

Beş bin yıllık tarihi ve zengin flora-faunaya sahip doğal zenginlikleri ile dünya mirası varlıklarını koruyup tanıtma ve gelecek nesillere aktarma hedefi taşıyan bir kültür ve turizm şehri,

Mevcut tarım potansiyelini kullanarak markalaşmasının yanı sıra günümüzde il sınırları içine yayılmış tarıma dayalı sanayi kollarının varlığı ile ulusal ve uluslararası düzeyde alternatif bir sanayi ve ticaret şehri,

Son dönemdeki yatırımlar çerçevesinde hızla büyüyen Üniversitesi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Performans Endeksi sonuçlarına göre "En İyi Gelişme Gösteren Teknoloji Geliştirme Bölgeleri" kategorisinde

Türkiye’de birinci olan Teknopark ile birlikte yeniliklere ve gelişime her zaman açık olduğunu vurgulayan bir bilim şehri olma yolunda yakın geleceğin parlayan yıldızı olarak tanımlanabilir.

Çanakkale dünya tarihinde önemli bir yer edinmiş bir ildir. İlin tarihsel geçmişinde öne çıkan dönüm noktalarından bahsedebilir misiniz?

Çanakkale ilinin tarihi geçmişi hem ülkemiz hem de uluslararası toplum için son derece önemlidir. Zira eski çağlarda Hellespontos (Hellen’in Denizi) ve Dardanelles (Dardanos’un Geçidi) olarak anılan Çanakkale M.Ö. 3000’li yıllarından itibaren yerleşim alanı niteliğini koruyarak gelmiştir. Eski çağlardan bu yana önemli bir yerleşim merkezi olan Çanakkale; kendi adıyla anılan Boğaziçi sayesinde Anadolu ile Avrupa ve Akdeniz ile Karadeniz arasındaki bağlantıyı sağlayan iki geçit bölgesinden biri olmuştur.

Çanakkale Boğaziçi yörede yaşayan topluluklara ekonomik ve askeri avantajlar sağlamış, onlar da uygarlık alanında çağdaşlarını geçmişlerdir. Ancak bu durum, yöreyi çeşitli göç ve hakimiyet hareketlerinin hedefi yapmıştır. Homeros’un, “İlyada”sından günümüze kadar ulaşan ve Troya Savaşı olarak adlandırılan savaş bunların en bilinenidir. Farklı zamanlarda; Lydia Krallığı’ndan Perslere, Makedonya Kralı Büyük İskender’den Romalılara, Bizanslılardan Osmanlı İmparatorluğu’na kadar yerleşmek ya da fetih amacıyla farklı toplulukların bölgeye hâkim olmaları yoğun bir kültür alış-verişi yaşanmasına sebep olmuştur. Yüzyıllar boyu sürmüş olan bu tarihsel ve kültürel devinim, oldukça renkli

bir kültür mozaïği ile zengin tarihsel bir derinlik ortaya çıkarmıştır.

1345 yılında Orhan Gazi döneminde yörede Osmanlı İmparatorluğu’nun egemenliği başlamıştır. Anadolu’nun kuzeybatı uç noktasında yer alan Biga ile Gelibolu sancaklarına karşılık gelen Çanakkale ili, stratejik konumu sebebiyle özellikle İstanbul fethi öncesinde Rumeli’ye hareket eden Osmanlı kuvvetleri için bir geçiş güzergâhı olmuştur. Biga ve Gelibolu sancaklarının Marmara denizine bakan kıyıları, Anadolu’yu Rumeli’ye bağlayıp ulaşımı sağlarken, Çanakkale boğazına bakan kıyılarındaki müstahkem mevkiileri de İstanbul’a gelen ticari emtiayı kontrol edip gümrük hizmetlerini yerine getirmiştir.

Çanakkale ve çevresi, Fatih Sultan Mehmet döneminde İstanbul savunması için Boğazın en dar yerinde Rumeli yakasında Kilitbahir, Anadolu yakasında Kale-i Sultaniye ya da Çanak Kalesi adı ile anılan kalelerin yapılmasıyla daha da önemli bir hale gelmiştir. Stratejik önemi çok fazla olan bir kesimde kurulan bu kaleler etrafında zamanla gelişen bir yerleşim yeri olan Çanakkale, Osmanlı İmparatorluğu döneminde özellikle denizcilik konusunda önem kazanmıştır.

Çanakkale’nin tarihsel geçmişinde öne çıkan en önemli dönüm noktalarından birisi de bölgede yapılan savaşların kuşkusuz en büyüğü ve en anlamlısı olarak 20. yüzyılın başında vuku bulan Çanakkale Savaşları’dır. Osmanlı İmparatorluğu ile İtilaf Devletleri arasındaki kara ve deniz savaşlarını kapsayan Çanakkale Savaşları, Birinci Dünya Savaşı’nın akışını değiştirme ve kaderini belirleme noktasında Türk ve Dünya tarihine damga vurmuştur. Zira, Türk milletinin azminin, vatan aşkının, bayrak ve hürriyet sevgisinin önünde hiçbir gücün duramayacağına göstergesi olan ve Anafartalar Kahramanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün: “Ben size taarruz emretmiyorum. Ölmeyi emrediyorum.

Biz ölüncüye kadar geçecek zaman içinde yerimizi başka kuvvetler ve başka komutanlar alabilir.” sözünde vücut bulan inançla yarım milyona yakın bir düşman kuvvetine karşı eşi benzeri görülmemiş bir mücadelenin ortaya konduğu Çanakkale Savaşları, düşman donanmasının 18 Mart 1915 tarihinde bozguna uğratılmasıyla sonuçlanmıştır.

Çanakkale Savaşındaki askeri dehası ile dünya sahnesinde adından söz edilmeye başlanan, İstiklal Harbi’ndeki önderliğiyle bütün dünyanın mazlum milletlerine örnek bir lider olan Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu, milli mücadelemizin Başkomutanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere Aziz Şehitlerimiz ve Gazilerimiz; Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu ve tüm Gelibolu’da gösterdikleri büyük kahramanlıklarla Çanakkale’nin ne denizden ne de karadan geçilemeyeceğini bütün dünyaya ilan ederek tarihe **“Çanakkale Geçilmez”** sözünü altın harflerle kazımışlardır. Çanakkale Destanını yazan ecdadımızın bize bıraktığı en büyük manevi miras işte bu **“Çanakkale Ruhü”**dur.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi’nin 107. Yıldönümü olan 18 Mart 2022 tarihinde açılışı gerçekleştirilen 1915 Çanakkale Köprüsü “Çanakkale Ruhunu” simgeleyen boğazın yakut gerdanlığıdır. İlave-ten, 1915 Çanakkale Köprüsü’nün Çanakkale’nin tarihini yansıttasının yanında Çanakkale ve bölge için tarihi dönüm noktalarından biri olacağı yadsınamaz bir gerçektir.

Çanakkale, tarihi ve kültürel varlıkları, turizm ve tarım potansiyeli, doğal kaynakları, bakımından zengin illerden

biridir. Bu bağlamda il'in sahip olduğu potansiyelin yeterince değerlendirildiğini düşünüyor musunuz? Bu konuya yönelik çalışmalardan söz edebilir misiniz?

Çanakkale'nin coğrafi olarak stratejik konumu, uluslararası deniz sınırı, Çanakkale Boğazı'nın varlığı ve 1915 Çanakkale Köprüsü, 671 km uzunluğunda sahil şeridi, Ege ve Marmara olarak iki ayrı denizle bağlantısı, İstanbul, İzmir ve Bursa gibi büyük kentlere yakınlığı, zengin flora ve faunaya sahip Kazdağları'nın varlığı, eski çağlara dayanan birçok medeniyete ev sahipliği yapması ve tarihsel geçmişi, Dünya ve Türk tarihi açısından önem arz eden Çanakkale deniz ve kara savaşlarına sahne olması dolayısıyla derin tarihi önemi haiz olması, Gökçeada ve Bozcaada gibi stratejik ve sosyo-ekonomik öneme sahip iki adanın varlığı...

Alternatif turizm imkânlarının bulunması (sörf, yelken, dalış, su sporları vb.), ilin sahip olduğu uzun kıyı şeridinde pek çok mavi bayraklı plajın bulunması, Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı, Troya Milli Parkı ve Müzesi, Assos (Behramkale), Parion, Alexandria Troas gibi birçok tarihi ve kültürel yapı ile antik kentlerin bulunması, termal kaynakların varlığı ve termal turizm imkânı, Bayramiç ilçemizde bulunan Milli Şairimiz Mehmet Akif ERSOY Evi, Gelibolu Mevlevihanesi ve inanç turizmi imkânı, Merkez ve Gökçeada olmak üzere iki havalimanı bulunması, uluslararası standartlara sahip Kepez Limanı, tarım ve hayvancılığa elverişli koşulların ve iklimin varlığı, su ürünleri avcılığı ve üretimi, tarım ve hayvancılıkta rekabet gücünün yüksek olması, iyi tarım uygulama-

ları ve organik tarım dolayısıyla organik ve taze gıdaya erişim imkânının bulunması, zengin ormanları ve biyoçeşitlilik, ülke çapında da öneme sahip büyük sanayi kuruluşları, ihracat ve markalaşma potansiyeli yüksek gıda ve tarım ürünlerinin üretimi ilin zenginliklerini ve sahip olduğu potansiyeli oluşturmaktadır.

Bahsettiğimiz tüm bu zenginlikler çerçevesinde, Çanakkale'ye ait belirli noktalar ön plana çıkmaktadır. Bilhassa, ilin coğrafi özelliklerinin getirmiş olduğu boğaz, kıyı şeridi, Kazdağları gibi doğal güzellikleri göze çarpmaktadır. Buradan hareketle, Çanakkale'nin kültür ve turizm alanında büyümeye devam etmesi gerektiği çıkarımı yanlış olmayacaktır. Bu minvalde, Çanakkale'nin Türkiye'de önde gelen kültür ve sosyal turizm ile turizm destinasyonu olarak Dünya çapında örnek bir merkez haline getirilmesi ve uluslararası ölçekte turizm sektöründeki payının artırılması için Valiliğimiz koordinesinde, il Kültür ve Turizm Müdürlüğümüz tarafından yapılan çalışmalarla, ildeki tüm turizm paydaşlarının katkıları ve Güney Marmara Kalkınma Ajansı'mızın (GMKA) desteği ile *Çanakkale Destinasyon Yönetimiyle Markalaşıyor* ve *Anadolu Mirası; Troas Kültür Rotaları* projelerini hayata geçirdik.

"Anadolu Mirası; Troas Kültür Rotaları Projesi"; Çanakkale'yi dünya çapında tanıtmak, kültürel mirasın geliştirilmesi teması ve sürdürülebilir turizme katkı sağlayacak Dünyada çok bilinen, evrensel bir marka değeri bulunan, tarihi ve kültürel temaları içinde barındıran yaklaşık 270 km ve 11 farklı rotanın bir araya gelmesi ile oluşan hem yakın tarih hem antik tarih hem de farklı doğal güzellikleri içeren bir turizm destinasyonuna sahip yürüyüş parkuru ile Çanakkale'yi Türkiye'de önde gelen kültür ve sosyal turizm merkezlerinden biri haline getirecektir.

"Çanakkale Destinasyon Yönetimi ile Markalaşıyor Projesi" ise: Çanakkale markası oluşturularak ilimizin kalkınmasına yönelik yönetim mekanizmasının kurulmasına ve sürdürülebilir bir modelin hayata geçirilmesine, Çanakkale'nin uluslararası alanda tanıtılmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Kültür ve Turizm Bakanlığımızın desteği ile Valiliğimiz koordinesinde; İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, TÜROB, Medikal Turizm Derneği ve Kolin Hotel iş birliğinde: Çanakkale'nin ve bölgenin turizm yönünden mevcut potansiyeli, gelen turistlerin ihtiyaçları, turizm kapasitesinin geliştirilmesi için neler yapılması gerektiği, alternatif turizm potansiyeli, ön plana çıkarılması gereken değerler ve bunlar için kurum ve kuruluşlarımıza düşen görevlerin değerlendirildiği *Anadolu'ya Yolculuk Çalıştayı'nı* gerçekleştirdik.

Derinliklerinde pek çok hikâye saklayan Çanakkale'nin, aralarında 107 yıl önce Seddülbahir Kalesi açıklarında batırılan İngiliz Kraliyet Zırhlısı "HMS Majestic'in de bulunduğu destansı 14 batık geminin dalış turizmine kazandırıldığı Birinci Dünya Savaşı temalı ilk sualtı parkı olan "Gelibolu Tarihi Sualtı Parkı'nı,

Çanakkale Muharebelerinde cephe gerisinde yürütülen sağlık hizmetlerinin Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanına gelen ziyaretçilere aktarıldığı "1915 Çanakkale Muharebeleri Sıhhiye Müzesi'nin,

Çanakkale Muharebeleri sırasında 3. Kolordu'nun silah tamirhanesi olarak kullanılan ve restore edilen 200 yıllık "Bigalı Kalesi'nin açılışları gerçekleştirilerek kültür ve turizmin hizmetine kazandırılmıştır.

Ayrıca Çanakkale'nin termal turizmden aldığı payı artırmak, bölgenin kalkınmasına destek vermek, bölgenin turizm faaliyetleri ile marka değerinin ve turizm altyapısının

güçlendirilmesine katkı sağlayacak “Lâpseki Geleceğine Koşuyor Projesi” ile Çanakkale’nin marka şehir olarak dünya çapında tanıtılması ve Çanakkale’nin gastronomi değerlerinin öne çıkarılması amacıyla ildeki turizm paydaşları tarafından düzenlenecek olan “Çanakkale Gastro Festivali”ne de Valilik olarak gereken desteği vererek kültür ve turizm alanında ulusal ve uluslararası anlamda Çanakkale’mizin tanıtımına katkı sağlamayı amaçlıyoruz.

Çanakkale’ye ilişkin yukarıda bahsetmiş olduğumuz zenginlikler içerisinde göze çarpan bir diğer alan ise tarımdır. Sahip olduğu potansiyel ve buna ilişkin veriler birlikte değerlendirildiğinde, Çanakkale’nin tarım ve hayvancılık alanında son derece pozitif bir grafik çizdiği söylenebilir. Zira ilin ekonomik durumuna ve istihdam yapısına bakıldığında, ilin geçim kaynaklarının başında tarım sektörünün yer aldığı görülmektedir. Bu noktada, tarımsal üretimden elde edilen pazar payının artırılması için gerekli çalışmalara öncelik veriyoruz. Bu kapsamda;

İlimizin son yıllardaki en önemli yatırımlarında biri olan ve Türkiye Projesi olarak nitelendirilen, 1.360.000 m² alan üzerine kurulan, içinde muhtelif büyüklükte 91 adet sanayi parseli bulunan, doğrudan 8 bin kişiye iş imkânı sağlaması beklenen, dolaylı olarak da yaklaşık 30 bin kişiye gelir kapısı olacağı tahmin edilen, çevreye saygılı, yeşil, modern ve prestijli bir üretim merkezi olacak “Çanakkale Ezine Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi”,

Çanakkale İli Ayvacı ilçesi Tuzla bölgesinde hayata geçecek, Çanakkale’yi kısa sürede sera üssüne dönüştürecek ve Çanakkale’nin tarım alanında ihracatına ivme kazandırıp uygun fiyatlı tarım ürünlerini de vatandaşlara ulaştıracak olan “Jeotermal Enerji ile Isıtmalı Sera Organize Sanayi Bölgesi”,

Coğrafi işaret tescilli ürünümüz “Ezine Peyniri”nin ham maddesi olan koyun sütü talebini karşılamak ve bölgedeki küçükbaş hayvancılık işletmelerinin verimliliğini arttırmak amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından desteklenen “Çanakkale İlinde Küçükbaş Hayvanlarda Süt Verimi ve Üretiminin Arttırılması Projesi” çalışmaları hızla devam etmektedir.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN himayesinde, Tarım ve Orman Bakanlığımız koordinasyonunda gerçekleştirilen “Geleceğe Nefes” kampanyasında Çanakkale ili genelinde 21 bin 440 fidanı toprakla buluşturarak daha yeşil bir Çanakkale ve Türkiye amacıyla ağaçlandırma çalışmalarını da gerçekleştirdik.

Çanakkale, son dönemde 1915 Çanakkale Köprüsü ile gündeme geldi. Bu köprünün Çanakkale ve ülkemiz açısından öneminden bahsedebilir misiniz?

1915 Çanakkale Köprüsü, 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi’nin 107. Yıldönümü olan 18 Mart 2022 tarihinde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından açılışı yapılmıştır.

Cumhuriyetimizin 100. Yılına simgeleyen 2023 metre orta açıklığı ile dünyanın en uzun orta açıklıklı asma köprüsü unvanını elde eden 1915 Çanakkale Köprüsü, 318 metrelik çelik kule yüksekliği ile de 18 Mart Çanakkale Deniz Zaferimizi vurgulayan bir anıt niteliği taşımaktadır. Bayrağımızın renklerini taşıyan köprü kuleleri ve Şehitler Abidesi’ni yansıtan viyadük ayakları gibi mimarisinde tarihsel ve kültürel birçok simge ile ögeyi barındıran 1915 Çanakkale Köprüsü, çelik kulelerin üzerinde

yer alan top mermisi replikaları ile Çanakkale Savaşları’nın unutulmaz kahramanlarından birisi olan Seyit Onbaşı’yı yad ederken toplam 334 metrelik tepe noktası yüksekliği ile de dünyanın en yüksek kuleli asma köprüsü unvanına sahiptir. Bütün bu özellikleriyle birlikte 1915 Çanakkale Köprüsü, daha önce ifade ettiğimiz gibi “Çanakkale Ruhunu taşıyan bir anlayış çerçevesinde Türk milletinin vatan, bayrak ve hürriyeti için dünyaya karşı ortaya koyduğu azim ve kararlılığın bir nişanesi olması ile birlikte “Çanakkale Geçilmez” sözünün mührü olarak Çanakkale Boğazı’nda ki yerini almaktadır.

Bütün bu özellikleriyle birlikte 1915 Çanakkale Köprüsü, Çanakkale’yi Anadolu’dan Avrupa’ya geçişte önemli bir noktaya getirmiş olması yadsınamaz bir gerçektir. Zira Çanakkale’yi hudut kapılarına doğrudan karayolu ile bağlayarak, daha hızlı ve daha düşük maliyetli yük ve yolcu taşımacılığıyla Anadolu’dan Avrupa’ya geçişte alternatif bir güzergâh sunarak, ihracat ve ithalat için ticari bir lojistik üs haline getirmektedir. Bu imkânın değerlendirilmesi ve ekonomik kazançlar elde edebilmesi için inşa edilecek lojistik depolama, paketleme ve dağıtım gibi alanlarda yapılacak yatırım ve altyapı çalışmaları Çanakkale’nin yeni bir ticaret yolu olma potansiyelini güçlendirecektir.

Sürdürülebilir bir turizm sektörü için il genelinde, kültür-turizm destinasyonlarına ulaşımın sorunsuz olması gerekmektedir. 1915 Çanakkale Köprüsü, zaman ve maliyet açısından ulaşımı kolaylaştırarak Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı’nda yer alan İstanbul’dan Antalya’ya kadar uzanan turizm destinasyon güzergahlarına Çanakkale’nin de eklenmesiyle Bölgede turizmin sürdürülebilir hale gelmesine olanak sağlayacaktır.

1915 Çanakkale Köprüsü, ulaşım da zaman ve maliyet açısından getirdiği avantajlar ile Çanakkale’de

sanayileşmenin önünü de açacaktır. Bu kapsamda, Biga-Bandırma arasındaki sahil bandının Sanayi Bölgesi ilanına bağlı olarak İstanbul sanayisinin “desantralizasyonu” (taşınması) konularında yaşanacak gelişmeler orta ve uzun vadede Çanakkale’yi sanayi şehri olma yolunda bir adım öne çıkaracaktır.

1915 Çanakkale Köprüsü, Türkiye ekonomisinin en gelişmiş bölgesi olan ve nüfusun önemli bir bölümünün yaşadığı Marmara ve Ege Bölgelerindeki limanlar, demir yolu ve hava ulaşım sistemlerinin, kara yolu ulaşım projeleri ile entegrasyonunu sağlamakta olup söz konusu bölgelerde ekonomik gelişime, tarım, turizm ve sanayinin ihtiyaç duyduğu dengeli bir planlama ve yapılanmanın oluşturulmasına imkân sunarak ilimizin ekonomik, sosyal, kültürel, tarım ve turizmüne büyük katkılarda bulunup, yaşamak için en ideal şehir unvanına süreklilik kazandıracaktır.

1915 Çanakkale Köprüsü gibi Mega Projenin ülkemize, bölgemize kazandırılmasını sağlayan başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN’a, tüm aşamalarında emeği geçen Sayın Bakanlarımıza, Sayın Milletvekillerimize, Bürokratlarımıza, firma yetkililerine, mühendislerimize, işçilerimize bu röportaj vesilesiyle tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

Çanakkale ilinin ileriye dönük vizyonu nedir? 2071 yılında Çanakkale’yi nerede görmek istersiniz? Bununla ilgili bir yol haritanız var mı?

Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde, 1915 Çanakkale Köprüsü başta olmak üzere 2023 hedefleri gerçekleştirilirken aynı zamanda ülkemizin gelişim istikametini belirleyecek ve yeni ufuklar gösteren 2053 ve 2071 vizyonları da ortaya konmuştur.

Özellikle 2071 vizyonu: Türkiye’nin dünyada ilk 10 ekonomi arasında yer aldığı, uluslararası ve bölgesel güçlü bir aktör olarak belirleyici konumunu sürdüren lider bir ülke olması gerekliliğinin altını çizmektedir.

Bu doğrultuda, On Birinci Kalkınma Planı; “istikrarlı ve güçlü ekonomi”, “rekabetçi üretim ve verimlilik”, “nitelikli insan, güçlü toplum”, “yaşanabilir şehirler, sürdürülebilir çevre” ve “hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim” hedef ve politikaları çerçevesinde “daha fazla değer üreten, daha adil paylaşan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye” öngörüsüyle uzun vadeli bir perspektif sunmaktadır. Bu öngörü çerçevesinde Planın uzun vadeli kalkınma amacı, milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırarak Türkiye’nin yüksek gelir grubu ülkeler ile en yüksek insani gelişmişlik seviyesindeki ülkeler arasına girmesi hedefi ortaya konmuştur.

Özetle ifade etmek gerekirse hem 2071 vizyonu hem de On Birinci Kalkınma Planı’nın öngörülere birbiriyle örtüşmektedir. Çanakkale’nin ileriye dönük vizyonu ise; eğitimden sağlığa, tarımdan turizme, ekonomiden sanayiye birçok alanda 2071 ufkunun gerçekleşmesini sağlayacak gerekli altyapı çalışmalarını tamamlamak ve bahsettiğimiz ufka ulaşabilecek nitelikte beşerî kaynağı yetiştirmektir. Bu noktada, devletimizin-hükümetimizin 2071 vizyonu çerçevesinde, ilin valisi olarak biz de üzerimize düşen sorumluluğumuzu yerine getirebilmek için gayretle çalışıyoruz.

Çanakkale ilinde başlamış olan ve özellikle önem verdiğiniz projeye da projeler var mı? Bahsedebilir misiniz?

Çanakkale’de proje ve hizmetler bakımından Covid-19 Pandemisine rağmen geçtiğimiz yıl son derece verimli bir iş sezonu olmuş gerek ilimize gerekse ülke geneline hitap eden çok önemli proje ve hizmetlerle etkisi uzun yıllar sürecek önemli kazanımlar elde edilmiştir. Bunların başında, toplam yatırım tutarı 10.5 Milyar TL olan 1915 Çanakkale Köprüsü gelmektedir. İlaveten, Çanakkale’de eğitimden sağlığa, ulaştırmadan tarıma, gençlik spordan turizme kadar birçok sektörde toplam 777.065.524 TL tutarında 35 adet yatırım projesinin açılışları Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından gerçekleştirilerek hizmete kazandırılmıştır.

Bu yıl itibarıyla Çanakkale’de; birçok sektörü kapsayan, istihdam yaratacak ve ekonomiye katkı sağlayacak kamu kurum ve kuruluşlarımız eliyle yürütülen 11,6 Milyar TL proje bedelli 274 adet proje (2022 yılı ödeneği 1,7 Milyar TL) çalışması aralıksız sürdürülmektedir. Bunlar arasında önemli gördüğümüz ve çarpan etkisiyle faydalarının üst seviyeye çıkacağına inandığımız projeler mevcuttur.

Çanakkale’yi İzmir ve Balıkesir’e bağlayan karayolunda başlatılan bölünmüş yol ve tünel çalışmaları kapsamında ulaşım ağıımızı geliştirecek olan Ayvacık-Küçükkuyu Tüneli ile Gelibolu Yarımadasında bulunan ve Çanakkale’yi Trakya’ya bağlayan Gelibolu-Eceabat Tüneli Yapımı ile Gelibolu Yeni İskele Yapımı devam etmektedir. Çanakkale-İzmir karayolunun Ayvacık-Küçükkuyu güzergahında 9,6 kilometrelik bölünmüş yol yapım çalışmaları kapsamında yapımı devam eden toplam 5 bin 700 metre uzunluğunda tünel çalışmalarında sona yaklaşmış olup, yolun 2022’de tamamlanıp hizmete açılmasıyla daha güvenli ve kısa süreli bir geçiş imkânı sağlanacaktır.

Gençlik ve spor alanında milli sporcuların yetişmesine katkı sunacak, biri 200 diğeri 300 yatak kapasiteli olmak üzere toplam 500 yatak

kapasiteli iki adet konaklama yeri ve açık spor alanlarının yer alacağı *Çanakkale Gençlik ve Sporcu Kamp Eğitim Merkezi* tamamlandığında Türkiye'nin en büyük gençlik ve sporcu kamp merkezi olarak yüzme havuzu, su sporları merkezi, sentetik futbol sahası, spor salonu ve birçok antrenman sahalarıyla tüm sporculara, gençlere ve Çanakkale halkına hizmet verecektir.

Tarım, sanayi ve ticaret alanında detaylarına daha önce değindiğimiz İlimizin son yıllardaki en önemli yatırımlarında biri olan ve ilk fabrikanın temellerinin atıldığı "*Çanakkale Ezine Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi*", Çanakkale İli Ayvacık ilçesi Tuzla bölgesinde hayata geçecek "*Jeotermal Enerji ile Isıtmalı Sera Organize Sanayi Bölgesi*", Çan İlçesinde kurulması planlanan Çan Organize Sanayi Bölgesi çalışmaları yerel aktörlerinde katılımıyla sürdürülmektedir.

Çanakkale Destinasyon Yönetimiyle Markalaşılıyor ve Anadolu Mirası; Troas Kültür Rotaları projeleri ise Çanakkale'nin Türkiye'de önde gelen kültür ve sosyal turizm ile turizm destinasyonu olarak Dünya çapında örnek bir merkez haline getirilmesi ve uluslararası ölçekte turizm sektöründeki payının artırılması amacıyla Valiliğimizce yakından takip edilmektedir.

Vatandaşlarımızın kamu hizmetlerine daha kolay erişiminin sağlanması ve kamu yararı gözetildiğinde hizmetlerin tek bir çatı altında yürütülmesinin faydalı olacağı saikiyle İlimizin mevcut ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir *Çanakkale Hükümet Konağı ve Millet Bahçesi* projemize ilişkin yer seçimleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız tarafından uygun görülmüş olup projeye ilişkin çalışmalar titizlikle sürdürülmektedir. Ayrıca fiziki imkân ve standartları yüksek hizmet binaları olan; *Ayvack İlçesi Hükümet Konağı, Çan İlçesi Hükümet Konağı ve Emniyet Müdürlüğü Hizmet Binası, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Hizmet Binalarının* yapımı devam etmektedir.

İlin tarım, ulaşım, sanayi ve istihdam potansiyelini değerlendirerek; Çanakkale ilinin farklı alanlarda sahip olduğu potansiyelin ülkemize ve ülke ekonomisine katkıları konusundaki düşüncelerinizi bizimle paylaşır mısınız?

Çanakkale'nin ulaşım, sanayi, tarım ve istihdam potansiyelini değerlendirirken sosyo-ekonomik yapısına kısaca bir göz atmak yerinde olacaktır. Bu bağlamda Çanakkale, eğitim noktasında, okur-yazar oranı bakımından 2020 Yılı TÜİK verilerine göre %98,8 ile Türkiye'de 2. sırada yer almaktadır. İlin tek yükseköğretim merkezi olan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi; 18 Fakülte, 3 Yüksekokul ve 13 Meslek Yüksek Okulu ile 1 Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 44 Araştırma Merkezi, 1 Teknopark, 1 Gözlemevi, 1 Tıp Fakültesi Hastanesi, yaklaşık 2.000 kişilik akademik kadrosu ve 48.000 öğrencisi ile hızla büyümeye, eğitim ve sağlık başta olmak üzere ilin birçok alanına katkılar sunmaya devam etmektedir.

TÜİK tarafından yayınlanan İllerde Yaşam Endeksi 2015 sonuçlarına göre Çanakkale; genel endeks değeri bakımından 24. sıra ile 81 il içerisinde ortalamanın üzerinde yer almaktadır. Gelir-servet ve Sivil Katılım endeksleri hariç ilin diğer endekslerde Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülebilir. İlin, özellikle eğitim, güvenlik, altyapı hizmetlerine erişim ve sağlık endekslerindeki başarılı konumunun İlin ve bölgenin ekonomisi üzerinde de olumlu yönde katkılar sunduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Çanakkale, kendi adıyla anılan Boğaziçi, 671 km.'lik sahil bandı, ada ko-

numundaki iki ilçesi, zengin yer altı suları, flora ve faunaya sahip Kazdağları, Gelibolu Yarımadası Tarihi Alanı, Troya Tarihi Milli Parkı ve Müzesi, Gelibolu Mevlevihanesi, tarihi kent-ören yerleri, kaleleri, festival-leri, yemek kültürü ve sosyo-kültürel dokusuyla birlikte yerli-yabancı turistlere deniz-kıyı turizmi başta olmak üzere tarih/hüzün turizmi, termal turizm, eko-turizm, dalış turizmi gibi geniş bir yelpazede turizm imkanı sunmaktadır. Söz konusu turizm zenginliğinin yarattığı yerli-yabancı turist hareketliliği, İlin ve ülkemizin ekonomik ve ticari hayatına olumlu yönde önemli bir katkı sağlamaktadır.

Çanakkale ulaşım imkanları bakımında 1915 Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu Projesi ile Trakya'yı, Anadolu'ya bağlamaktadır. İlin toplam karayolu uzunluğu 1.141 km. olup bunun 421 km.'si bölünmüş yoldur. Çanakkale ve Gökçeada olmak üzere 2 adet havalimanı bulunmaktadır. Deniz ulaşımı iç hat deniz seferleri ile sınırlı olup, Çanakkale-Eceabat, Lâpseki-Gelibolu, Çanakkale-Kabatepe-Gökçeada, Bozcaada-Yüküyeri, Çanakkale-Gökçeada, Çanakkale-Bozcaada, Çanakkale-Kilitbahir, Çardak-Gelibolu arasında karşılıklı feribot seferleri ile GESTAŞ tarafından gerçekleştirilmektedir. Çanakkale Kepez Limanı, Ezine'de Akçansa Çimento Fabrikasına ait liman ve Biga'da İÇDAŞ Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi A.Ş (İÇDAŞ)'ye ait 2 liman olmak üzere toplam 4 liman bulunmaktadır. 1915 Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu Projesi ile Çanakkale Kepez Limanı gerek ilin gerekse ülkemizin ekonomisi ve ticaretine olumlu katkılar sunmaya devam edecektir.

Çanakkale ili ekonomisinde, tarım ve hizmetler sektörünün en önemli faaliyet olmasının yanında son yıllarda tarıma dayalı sanayi kollarının gelişmesiyle birlikte ekonomide sanayinin payı artış göstermektedir. TÜİK verilerine göre, Türkiye'de kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) 8.598 \$ iken Çanakkale'de

kişi başına GSYH 9.830 \$'dır. Çanakkale kişi başına GSYH bakımından Türkiye'de 7. sırada yer almaktadır. İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralamasına göre Çanakkale 20. sırada olup sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından ülke ortalamasının çok üzerinde olduğu söylenebilir.

TÜİK tarafından yayınlanan 2021 yılı iş gücü göstergelerine göre; bölgesel bazda iş gücüne katılım oranı %49,4, istihdam oranı %45,5 ve işsizlik oranı %7,9 olup, bölgede istihdam edilen nüfusun %24,1'i tarım sektöründe, %22,9'u sanayi sektöründe, %53,1'i hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Çalışma ve İş-Kur İl Müdürlüğümüzün mart sonu verilerine göre; kayıtlı işsiz sayısı 19.918, kayıtlı işgücü sayısı ise 43.212 olup, açık iş sayısı 3.265 ve işe yerleştirme sayısı ise 1.929 kişidir. Çanakkale'de, nüfusun %98'i sosyal güvenlik şemsiyesi altındadır.

Çanakkale ve Biga'da olmak üzere 2 adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Ezine İlçesinde de Gıda İhtisas OSB kurulmuş olup ilk fabrikanın temelleri atılmıştır. Ayrıca Çan Organize Sanayi Bölgesi ile Ayvacık İlçesinde kurulması planlanan Jeotermal Kaynaklı Sera Organize Sanayi Bölgesi'ne ilişkin çalışmalar devam etmektedir. İlde; Çanakkale, Biga ve Gelibolu olmak üzere 3 adet ticaret ve sanayi odasına kayıtlı yaklaşık 11 bin üye bulunmaktadır. Bunun yanında, Çanakkale Merkez ve Biga olmak üzere 2 adet ticaret borsası ile il genelinde 7 adet küçük sanayi sitesi faaliyetlerini sürdürmektedir.

Çanakkale'de, il sınırları içine yayılmış tarıma dayalı sanayi kollarının yanı sıra; İl Merkezinde Dardanel Gıda A.Ş., Biga'da Çelik Enerji Tersane Ulaşım A.Ş. (İÇDAŞ), Doğtaş-Kelebek ve Çavuşköylü Mobilya, Çan'da Kale Seramik Çanakkale Kalebodur A.Ş., Çan Linyitleri İşletmesi, 18 Mart Çan Termik Santrali, Ezine'de Akçansa Çimento Sanayi A.Ş., Bayramiç'te Tahsildaroğlu Süt Ürün-

leri Sanayi Ticaret A.Ş. ve Ezine İlçesinde süt ve süt ürünleri işletmeleri öne çıkan sanayi kuruluşlarıdır.

İstanbul Sanayi Odası tarafından yayımlanan 2020 yılı raporlarına göre Çanakkale'de faaliyet gösteren; İÇDAŞ Çelik, AKÇANSA, Kale Havacılık Sanayi A.Ş., İÇDAŞ Elektrik, Dardanel Gıda A.Ş., Doğtaş-Kelebek Mobilya Türkiye'nin İlk 500 ve İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları arasında yer almaktadır.

Son olarak Dergimizin bu sayısında kapak konusu olarak yer verilecek olan, "Somut Olmayan Kültürel Miras" konusu ile ilgili düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Milli ve toplumsal kimliğin oluşumunda kültürel mirasımızın çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Değerler sistemimiz, bu mirasın üzerinde şekillenmektedir. Bu nedenle, kültürel mirasın korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması toplumsal ve milli kimliğimizin güvenceleri arasındadır. Bu güvence, muhteviyatında yalnızca somut kültürel varlıkları değil aynı zamanda somut olmayan kültürel unsurları da barındırmalıdır. Bu minvalde, kültürel mirasımızın bütünüyle uluslararası alanda tanıtılması ve bilinirliğinin artması, diğer kültürlerin bizi yakından tanımalarına ve kültürler arası etkileşime katkı sağlayarak hem milli kimliğimizin pekişmesine hem de barışçıl bir evrensel kültür mirasının gelişimine yardımcı olacaktır.

Bu çerçevede somut olmayan kültürel mirasımızın korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi adına araştırma, belgeleme ve tanıtım noktasında yerel düzeyde çalışmalar yürütüyoruz. Yaptığımız bu çalışmaları Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile koordineli bir şekil-

de yürüterek gerek il düzeyinde ve ulusal düzeyde envanterlerin gerekse temsili listelerin şekillenmesine katkı sunmaya çalışıyoruz.

Söz konusu çalışmalar neticesinde, Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine kayıtlı 21 adet kültürel unsur içerisine *Geleneksel Tören Keşkeği*, *Bahar Bayramı Hıdırellez* ve *Geleneksel Türk Okçuluğu* da dâhil edilmiştir. Bununla birlikte; masal, mit, efsane, tekerleme, ninni, fıkra gibi sözlü anlatılar; halk müziği ve oyunları ile halk tiyatrosu; toplumsal uygulamalar kapsamında düğünler, ölüm gelenekleri; doğa evrenle ilgili uygulamalarda ise halk mutfağı, halk takvimi ve meteorolojisi; el sanatları konuları hakkında saha araştırmaları gerçekleştirilmekteyiz. Yerelde yaptığımız bu araştırmalar neticesinde il envanterine ve ulusal envantere dâhil edilen somut olmayan kültürel miras unsurlarımızdan birkaç örnek vermek gerekirse: Yağmur Duası, Köy Hayırları, Saya Gezme, Bıçakçılık, Seramikçilik, Köy Seyirlik Oyunları (Ayı, dedenine, deve oyunu, el kuklası), Zeybekler, Karşılama, Kıspeçilik, Bayramlaşma, Ayvacık Halıları, Yağlı Güreşler, Sepetçilik, Nasrettin Hoca Fıkra Anlatı Geleneği sayılabilir. Yapılan bu çalışmalarla ilgili geniş katılımlı bilgilendirme ve tanıtım toplantılarını mümkün olduğunca genç kuşakları da dahil ederek gerçekleştirilmekteyiz.

Somut olmayan kültürel mirasımızın korunması için Kültür ve Turizm Bakanlığımız UNESKO çalışmaları kapsamında yürüttüğü *Yaşayan İnsan Hazine Listesi'nde* Çanakkale'mizden *Kıspet Ustası İrfan ŞAHİN*, *Çanakkale Seramiği Ustası İsmail BÜTÜN* de yer almaktadır. İcra ettikleri mesleklerinde temsil niteliği taşıyan ve yaşayan insan hazinelerimiz olarak gördüğümüz bu ustalarımızın hem kendilerine hem de sanatlarına çeşitli toplantı ve festivallerde yer vererek görünürlüklerini artırma çalışmalarımız titizlikle devam etmektedir.